מ א נ י ש

(פאעמאט)

פון י. ל. פ ר ץ

א

יעדער ווייסט מן הסתם
אז דאס גרעסטע פערגניגען
פאר'ן, ימח שמו, דען ס"ם,
איז נאר עמיצען צו קריגען,
אין צו ברעננען, אין בראטען
דארטען הינטען אין גיהונם —
א! יעדערער קענן איהם
דען היצעל דען שטן!

ווער שמיעסט א לערנקינד
אין סמאלע אב צו באדען —
דאס חאפט ער געשווינד
וויא א הייסען פלאדען!

דיא וועלט איז גלייך
צו־ן־א גרויסען טייך
דיא מענשען זעננען פיש,
טהייל זעננען העכט
אין שלינגען נישט שלעכט,
זאגט, אפשר ניש?
דער שטן דער לץ
ער שטייט ביים ברזעג
ער פערשפרייט דיא נעץ
חאפץ, צאפץ! אין א־נ־עק!

אין וואס דער פלאטש אין בעססער
איז דיא סכנה גרעססער
צו קעננט איהר דען פרעססער
צו זענט איהר געניעט?
נעמט זשע אייך צייט
הערט, פרימע לייט!
דען אייך צו וואָרינען
זינג איך א ליעד!

א מאהל איז א גרויסער עלוי געוועזען
קיין טרפה פסול האט ער נישט געלעזען
נישט געוועזען אין קלאסס!
פרים דער טאטע, פרים דיא מאמע,
דיא משפחה—לומדים סאמע,
גאר פין עקסטען פאס!

מאניש הייסט דער וואהלער יונג
ער האט א קעפעל—פייער פלינג;
פילל אן געפאקט מיט תורה!
ער טרעפט באלד אריין אין קארב
מעג דער רמב"ם זיין וויא הארב,
אין דערצו נאך א בעל קורא!

אין א שיינער יונג א פראכט:
שווארצע לאקען וויא דיא נאכט
קארמען ליפען—רויזען צווייא.
שווארצע ברעמען וויא דיא בויגען
וויא דער היממעל בלאע אויגען,
אין א פייער ברענט אין זייא!

אין יעדעס ביינדיל אין עם לעבט,
אין ער גייט נישט, נאר ער שוועבט;
אין צו זעהן עם איז א פרייד!
מיידליך ווערען רויט אין בלאס,
אז ער ווייזט זיך אויף דער גאס,
אז דער שיינער מאניש גייט!

אין זיין רבינ'ס ווייב אין חדר
זיצט א גאנצע טאג כסדר
הערט מיקלאמפערשט וויא מי קנעלט!
עס לויפט דיא יאך, דיא מיללעך ברענדט,
אין זיא זיצט פערלייגט דיא הענד —
קיקט אויף מאנישען אין קוועלט!

נאר ריין וויא גאלד איז אינזער מאניש
פין דעם אללעם ווייסט ער גאר ניש —
יצר הרע, ביזט געפלעפט!
ער האט ליעב א בלאט גמרא,
ער האט חשק צו־ן־א סברא,
„שור שנגח את הפרה"
דאס איז זיין געשעפט!

דעמעלט האבען געלעבט
דיא אלטע בעלי בתים
מיט גילדענע עטרות,
זילבערנע בתים,
מיט מעשענע בריללען
אין אייזערנע מוחות —
גאר איין אנדער לעבען
אנדערע כוחות!

דאס בית המדרש
פילל קארפען קעפף!
מילערנט אז' אין פאליש
מילערנט אויף דיא טרעפף.
אללע גלייך געלעבט
רוהיג, צופריעדען,
פאר אללע איין תורה
אללע גלייכע יודען...

נישט געוועזען קיין חסידים
געבויגען אין דרייען...
אח, דיא נאסטע
אויסגעווייגטע שלייען,
דיא גאלע פיענטעס,
פערשטינקענע לילקעס,
וואס זלאקען בראנפען
אין חאפען בילקעס...
נאר ערליכע יודען
מיט ווארט אין נאמנות
אהן רויך אין נקיות
אין פיסטע כונות...

אויך זעננען נישט געוועזען
נאך אינזערע דייטשען
דיא דארע שטעקענס
דיא לאנגע בייטשען,
וואס רעדען נאר פויליש,
דייטש אין פראנסעע,
אין ניצען אינזער יודיש
נאר אויף נבול פה;
וואס זייער גאנצע תורה
איז „כיצד מרקדים" —
אללע גלייכע יודען
אמת'ע מתנגדים...

מאניש האט געלעבט אין דער דאזיגער צייט
אין זיין גיטער שם איז געגאנגען וויט
דיא גרעסטע רבנים האבען עס פערהערט!
זכרונם לברכה, דער גאון פין קאזיץ
דער מאור הגדול פין מזל־באזיץ
איהר האט אוודאי פיןביידע געהערט!

בפרט דער קאזיצער איז קיין קיטאעס
א גאנץ הויכער יוד מיט א לאנגע נאעז
(עס איז שוין נישט דא גאר אזוינע נאָז)
א קאפטאן מיט סטראקעס אין שיעך אין זאקען
א ספאדיק א הויכער, גראז גראע לאקען,
אין א שפיציג ווייסע באָרד וויא א קעז!

זייא האבען איהם גענימען אין אייזערנע צוואנגען
אין זעננען אללע ביידע שעור אויס געגאנגען,
שעור פשוט אויס דער הויט געקראכען
„אַ קיטאעס עס וואקסט אַ נייער חיי-אדם
אַ נייע פּ־י חדש, אַ פּרי מגדים,
אַ פּרי מגדים מיט נייע איבער שטראכען!"

„וואהל איז דעם טאטען, וואס האט אַזאַ זיהן,
וואהל איז דער מאמען, וואס וועט איהם ערציהן,
וואהל איז דעם דור, וואס ער איהם פערמאגט!
„אין משיח'ס צייטען ווערט אזוינס געבוירען
ירושלים! עפּפּנן אויף דיא טהוירען"!
אזוי האבען ביידע רבנים געזאגט!

ב

אויפ'ן בארג ארט
אויפ'ן הויכען בארג,
וואס טראגט דעם אייביגען
שנייא אויפ'ן קארג.

אויפ'ן בארג אררט
וויא עס שטייט בעשריעבען
איז מיט דער תבה
נח שטיין געבליעבען.

מיט זיינע דרייא זיהן
שם, חם ויפת
מיט זיינע בהמות
חיות אין עופות

אין אללע זעהען
מיט ד'אייגינע אויגען
וויא ס'הענגט אין הימעל
גאטטס פאללענבויגען

אין הערען גאטט'ס שבועה:
„דא שווער איך דיר וועלט
„עס וועט דיר נישט פעהלען
„קיין היץ און קיין קעלט

„חאטש הרגע, ראביווע
„חאטש גנבע אין מזר
„איך וועל דיך נישט טאָביען
„שוין קיין מאהל אין וואסער!"

געטאנצט האבען חיות
חם האט געלאכט;
אין נח האט ד'ערשטע
כוסע געמאכט...

אויפ'ן בארג אררט,
אינ'ם שנייא גאנץ טיעף
ליעגט נאך עד היום
בעהאלטען דיא שיף!

זיא ליעגט נאך אין גאנצען
אין אויף דער מורח וואנד
הענגט נאך דער צהר
נח'ס בריליאַנט.

אין דארט אין דער תבה
צווישען שנייא אין פרעסט
דארט האט סמאל
געמאכט זיך אַ נאָסט

דארט ריהט ער זיך אב
ערפרישט ער זיין לייב
אין פרייד זיך, אין קישט זיך
מיט לילית זיין ווייב.

אין קעגען דעם צהר
קעמט אללע אין דער פריה
לילית דיא גאלדענע
האר זיך צי.

ויא קעמט זיך דיא האר
אין פלעכט זייא קאקעט
סמאל ליגט נאך
אין רייכערט אין בעט,

אין שמיסען פערטרויט
פין דעם אין פין יענעם,
וועמין צי פאקען
אריין אין גיהינם,

וועמין צי שמייסען
מיט אייזערנע ריטער
אין וועמין צי פרעגלען
צים פרישטיק אויף פיטטער!

א מאהל אין דער פריה
קלינגעלט עס שטארק
עס ציטערט דיא תבה,
עס ציטערט דער בארג

עס שפרינגט שיער סמאל
ארויס פין דעם בעט
„הערײן!" עס בעוויזט זיך
דער שראקען אַ שד!

ער האט געברענגט
אַ וואז'נע ראפּארט
אין שליקערצט פאר שרעק
פאר יעדען ווארט:

— אח גרויסער קייזער
עס ציטערט דיין טראן
— וואס איז געשעהען?
געשווינד הער באראן!

„אין קעניגרייך פוילען
הארט בייא דער גרעניץ
ליעגט דארט אַ שטאָדטעלע
גרויס וויא אַ גענֵיץ...

פין איין פונקט אַ שווארצען
וואקסט איין אוראגאן
אין פין קליינעם שטאָדטיל
אַ העלד, א טיטאַן!

ער וועט געשווינד אללע
רבנים פערשעמען
פין פוילען אין ליטא
פין פרייסען אין בעמען

אין וועט ער אויפוואקסען
לאזט דיא עם פרייא
זעממיר אונץ אללע
חלילה פערבייא!

ער וועט אינץ יאגען
מיט שרעקליכען האסס
אין ברענגען משיח'ן
חלילה וחס!"

דער ימח-שמוניק האט עס דער הערט
איז עם דיא שמחה געווארען געשטערט.

ער ליגט אין טראכט
טאג אזוי נאכט
אין רינצעלט דעם שטערען
— געוואלד לילית קרוין
פערבייא זעמיר שוין
ער וועט דיא וועלט איבער קערען!

— „דיא ניסט איז הארט
נאר, מײן מאַן, וואַרט
זיא קנאקט דאך אינטער דיא צײן!
דער זיעג וועט זײן זיעס
גרײט אן דיא שפיז
דער בראטען וועט קיממען אללײן“!

ג

אַ גאטט האב רחמנות
זײא זיכען אַ נקמה,
האלט יודען תענית
פאר דער נשמה!

עס שווינדלען דיא אויגען
עס ווערט הײס אין קאלט
זיא הענגט אויף אַ האָר
אט, אט, אט, זיא פאלט,

עס פאלט אראב פין היממעל
אַ לעכטיגער שטערען
אינ׳ם שאול תחתיה
וועט אַ שמחה ווערען!

ד

טרא, רא, רא, טראַח!
וואס איז געשעהען?
צי האט נישט עמיץ
מש ח׳ן געזעהען?

ווען בלאזט מען שופר
דאך אלול נישט תמוז
צי איז משוגע
געווארען דער שמש?

צי בלאזט זיך אַ לאָבוז
אין פאליש גאר גליאַט?
איז דאס אַ טראמפײט
אין עס גײט אײן אָטריאַד?

וואס פײפט אין שווישטשעט
אין דיננערט אין קנאלט
צי פלאטצען סאסנעס
אין דעמבעס אין וואלד?

עס שווישטשעט, עס בלאזט
עס דיננערט אין קנאקט —
אײן עקסטרא פאסט
קימט אן פין טראקט!

ווער האט אזא טראָמבקע
אזא הויכע געהערט?
ווער האט נאך געזעהען אזוי
פליהען פיער פערד?

עס שפיעלט דיא טראמבקע
אללע מאהל פרײער
עס שפריצען דיא פאדקאוועס
פינקען אין פײער!

עס קנאלט וויא אַ דיננער
אללע מאהל דיא בײטש
עס שטײט דער עולם
אין פרעגט: וואס טײטש?

צי זעהן דאס ווינדער
זעננען ארויס
קראנקע פין בעטען
לומדים פין קלויז

קינדער פין חדר
דארט לויפט אין מיט
אײנער אן הויזען
פין אינטער דער ריט

אין דא לויפט אַ שוחט
בלײך וויא דיא וואנד
מיט אַ האלב געקוילערטע
היען אין דער האנד.

ער האט אין מיט׳ן
דאס פײפען דערהערט
אין האט דעם חלב
געווארפען אויף ד׳ערד!

דארט לויפט אַ טויבע
אין ברעכט זיך דיא הענד:
„שרײט יודען העכער
זאגט מיר וויא ברענד?

מיט אײן אָפען מויל
לויפט דער רב אללײן
אויס געגלאצט דיא אויגען
אין קלאפט מיט דיא צײן

גלײך פין בית הכסא
(מיט רעשפעקט געמעלדט)
אין דיא עקסטרא-פאסט
האט זיך אב געשטעלט...

ה.

מיט דער פאסט איז געקיממען
פון דאנציג אַ העררּ
אַ דײטש אַ סוחר
א מיליאנער

ער איז געקיממען
אויף קיפען תבֿ אה
אין אלץ וואס ער זעהט נאר
דאס איז אַ מציאה!

אלץ שיקט ער קײן דאנציג
אהן א שעור, אהן אַ-ן-עק
וואס ער זעהט מיט דיא אויגען
דאס שיקט ער אַ וועק

אין אלץ ווערד מיט גאלדענע
רענדליך געוואהגען —
ס׳ווערט פרײליך אין הארץ
אין לעכטיג אין ד׳אויגען!

גאטט האט דאס שטאָדטיל
גאר ראפטים בעגליקט
ער האט זײא פין היממעל
אַ מחיה געשיקט.

עס הײבען אן האנדלען
שוחטים, דײנים
מלמדים אין קלויזניקים
שמשים, בטלנים.

יעדער קריעגט פארשוס
אבי קויף אין שטעלל
אין דיא ווערסט בעצאהלט
באלד אויף דער שטעלל!

ס׳איז לעבעדיג, פרײליך
דאס שטעדטיל אין גאנצען
אללע הערצער גרינג
אללע אויגען גלאנצען.

ווער עס האט נעכטען
געביסען דיא פינגער
ווער ס׳איז נעכטען
געשטארבען פאר הינגער

דער איז הײנט אַ-ן-עשר
וואלט צדקה געגען
וואלט נאר אין שטאָדטיל
אַ אביון געוועזן!

אין חתונות מאכט מען
טאג טאָגליך כסדר,
בעווארפען דיא שנײדערס
מיט חתונה קלײדער

עס זעננען אן הענד
כלי זמרים געבליבען
אין דיא חופה שטאנגען
האט מען אויס געריבען

מען קריגט שוין קיין וואקס אין גאלד אין טהאלער
הבדלות צי מאכען זעננען אללע זאלען!

ו.

מיט געבּרענגט האט דער דייטש דערצי
אַ בת יחידה׳לע — פריילײן מאריע
אַ יונג מיידעלע אין מלא חן!
גאלדענע לאָקען ביז צי דיא פיעס,
אַ זעלטענע שטיממע, זינגט ציקער זיס
אין וויא דיא גאנצע וועלט איז זיא שיין!

אין זיא גייט נישט נאר זיא שפּרינגט,
אין זיא רעדט נישט, נאר זיא זינגט,
פריילִיך, ליסטיג טאג אין נאכט!
אין לאזט אַרויס איר קול מאריע
לאכט דאס גאנצע הויז איהר צי
קנאקט פאר לאכען ווען זיא לאכט!

חא, חא! קלינגט עס וויא אַ גלאק
אין יעדער שטיעב, אויף יעדען שטאק
חא, חא! קלינגט דאס הויז אין גאנצען
עס לייגט דיא נאעל אוועק דער שיעסטער
אין דער מארשאליק דער וויעסטער
חאפּט זיין גרינה טאנצען!

דער שמש איז אַ פעסימיסט
אין אַ חלעבען נישט אימזיסט
ער האט אַ ווייב אַ שטשערווע!
נאר לאכט מאריע, לאכט ער מיט
אין לאכט פין הארץ, געזינד אין גיט
חאטש קול באשה ערוה!

אין אז מאניש גייט צים חדר
יעדען מארגען פריה כסדר
בלייבט ער נעביך שטיין ביים טויר
אין דעמאלט זינגט אַ פראכט מאריע
אין איהר טרעללען מעלאדיע
דרינגט עם טיעף אין אויער!

עס דרינגט אריין אין הארץ אים טיעף
אין אויף דעם אייגענעם מאטיעוו
מיט דער זעלבע מעלאדיע
זינגט דער נאך ער דיא גמרא
אין איז מטעים יעדער סברא
אין מיט׳ן פינגער דרייט ער צי!

נאר אין ד׳אויגען האט ער טרערען
אין קאלטער שווייס ליגט אויפ׳ן שטערען
אין דאס פנים בלאסס וויא קרייד —
דער מלמד שטייט פערציקט
ער גלאָצט דיא אויגען אויס אין קיקט:
אח! גאטט ווייסט וואס דאס בעטייט?

דיא רבצין הייבט אן צי דריקען ביים הארץ
איהר ווערד פאר ד׳אויגען פינסטער אין שווארץ
פאר וואס? זיא ווייסט נישט אלליין,
זיא פאלט פין דיא פיס, מיט שרעקליכע מיה
האלט זיא זיך אן אין פאלט אויף דיא קניע
לאסט ראפּטום ארויס אַ געוויין!

דיא מאמע קרעכצט אין קיקט אויפ׳ן זיהן:
דיינע רויטע בעקליך וויא זעננען אהיען?
דיין שמחה, מיין זיהן, איז אוועק געפלויגען
וואס ביסטו אזוי בלאס, מיין איינאיינציג קינד,
ווער האט פערלאשען, וואס פאר אַ ווינד
דיא צווייא הבדלות, דיינע צווייא אויגען?

זאלסט זיין, מיין קינד, געזינד מיר אין שטארק,
דיא פלעגסט צי זינגען פינקט וויא אַ קאנאריק,
אזוי דינן וויא אַ האר, אזוי זיס וויא ציקער!
היינט זינגסט דיא אנדערש, היינט זינגסט דיא נישט גיט,
אח, אין דיא אָדר׳ן שטאַרט מיר דאס בליט,
דיין קול צי שנייט מיר דאס הארץ אויף שטיקער!

— איך אלליין ווייס נישט וואס ס׳איז מיר געשעהן,
איך אלליין ווייס נישט וואס עס זינגט אין מיר!
עס איז מיר אין הארץ גאר אנדערש וויא פריער
איך בין אַ מאהל גאר אנדערש געוועןֹ!

אז איך פלעג צו זינגען שבת ביים עססען
א ליארע, א וואלאך, חזנישע זאכען
עס פלעגט דאס הארץ פאר פרייד אין מיר לאכען...
היינט האב איך דיא אללע נגונים פערגעססען!

אז איך פלעג צו העלפען דעם חזן אין שיעל
האב איך געזעהן וויא דער עולם גייט אויס!
היינט אנדערע לידער, איין אנדער געפיהל
איין אנדערער מאניש זינגט פון מיר ארויס!

מאמע! עס זיצט מיר עמיץ אנדערש אין מח
מאמע! איין אנדערער זיצט מיר אין הארץ,
איין אנדערער זינגט אזוי שארף, אזוי הויך...
— ווייא איז דער מאמען, פינסטער אין שווארץ!

ז.

מיין ליעד וואלט אנדערש גאר געקלינגען
איך זאלל פאר גוים גויש זינגען
נישט פאר יודען, נישט זארגאן,
קיין רעכטען קלאנג, קיין רעכטען טאן
קיין איינציג ווארט אין קיין סטיעל
האב איך פאר „ליעבע" פאר „געפיהל".

אינזער יודיש האט נאר וויצען
האט נאר דיננערן אין בליצען
זיא האט נאר ווערטער וויא דיא שפיעזען
אין איהר לאפען וויינען ריעזען,
זיא האט אייזערנע ריטטער,
זיא איז וויא גאלל, וויא פיאלאן ביטטער,
זיא איז אין גאנצען בלוט אין טרערען
אין יעדען אויס-דריק קענסטו הערען
וויא דער ים פון צרות זיעד,
וויא עס ברעפט דאס הארץ דעם יוד.

זיא איז פאר ליעבע — טויט אין מאט
קיין איינציג ווארט, איז צארט אין גליאט
אין חאטש דא לאפניע אויפ'ן ארט
עס האט קיין לעבליך ווארים ווארט!

מאך אויף יודיש א קאמפלימענט,
ער קימט ארויס אן פיעס אן הענד...
„מיין לעבען, מיין זעעלע מיין עאצעל"
עס האט א טעם וויא לאקחיץ-פלעציל
עס האט קיין גייסט, עס האט קיין זאלץ
אין עס שטינקט פון „חזיר שמאלץ"

איך האב צו-ן-אייך קיין טענה מענה
וואס דיא „ליעבע" איז אייך פרעמד
נאקיט, זאגט מען, אן א העמד
שפרינגט ארויס פון מארסקע-פיאנע

דיא גאטטין ווענוס; מיט בלינדע אויגען
אין אויך בארוויס נאקיט פליהט
אמאר מיט'ן פאללענבויגען
עח, דאס פאסט נישט פאר קיין יוד!

אונזערע ווייבער זעננען צנועות,
פראסטע פשט איז איהר פערלאנגען,
אהנע קורען, שהיות, פעיות
נדן, תנאים, חופה שטאנגען
אין מילעבט בייא אונזערע יודען
גאנץ בעריהט, גאנץ צופריעדען,
וויא פאסאליעס שיט מען קינדער
טרעפט זיך זעלטען פאר איין ברירה
טהיט א יוד גאר א-ן-עברה —
ער איז איין מענש, עס איז קיין ווינדער —
נאר ער וועט נישט פלעטשען, פראהלען
פון שטערען, מאנד אין זאננען שטראלען
גישט פון וואססער נישט פון פייער
ער גייט אין מקוה אריין געשווינד
אין וואשט זיך אב פון זיינע זינד
אין ווארפט נאך צו א הארטען דרייער
מאיר בעל הנס אריין אין פישקע
ווילל ער פאסט ער נאך א תענית
אין ער שווערט זיך אוף נאמנות
ס'איז אין גאנצען ווערט א שישקע

אין אלס עקסטראקט פין אללע אומות
האט ער יודען אויס געצויגען
אין 613 מצוות
אב געמאסטען אב געוואיגען.

גייט צריק מאניש ווער נאך, גאטט
מיט ש"י עולמות דיך פערגעלטען,
מאניש, מאניש, צי איז מאריע
ווערטה דרייא הונדערט מיט 10 וועלטען!

אין דער שלעכטער מלאך לאכט
רוימט אין לינקען אויר אריין:
וועסט נאך קעננען תשובה טהין
אין ער וועט דיר מוחל זיין,

צי האט ראובן נישט געזינדיגט!
אדער דוד מיט בת שבע!
אללע זעננען אין גן עדן
יעדער קען זיין גיטע טבע,

אַליאַדע טרער, אליאדע קרים,
אין א ווינטער טאג אַ תענית,
אין אַ זאג: איך וועלל נישט מער
גלייבט ער דיר שוין אויף נאמנות

יעדעס מאהל בלייבט מאניש שטיין,
נאר דער ישוב דאָרט נישט לאנג,
מאריע ווייזט זיך אין אַ פענסטער
אין ריפט איהם מיט איהר געזאנג

דאס גיהנום ברענט אין ד'אויגען,
אללע תאוות אין איהר ליעד
אין עס שלעפט דעם בידנע מאניש
אין דאס בליט זיינס קאכט אין זיעד.

1000 גריללען, 1000 שפיננען,
פלעדערמאַז אין סאַוועס הערען,
זייער רעדען, זייער לאכען.
זייער קישען, זייער שווערען.

— צי האסטי מיך ליב!
— שרעקליך מאריע!
— קענן איך דיר גלייבען!
שווער מיר דאס צו

מאניש שווערט איהר כל שבועות
בייא זיין לעבען, ביים געזינד,
— אַ לייכטע שבועה, לאכט מאריע,
טראגט אוועק אליאַדע ווינד.

ער שווערט איהר ליעבע בייא דיא ציצית
בייא דיא פאות, בייא דיא תפלין,
בייא דעם שופר של משיח
— וואס ווילסט דיא נאך אום גאטטעס וויללען!

איך שווער דיר צו בייא מיין טאטען
בייא מיין אלטער פרוממער מאמען
קווייל מיך שוין נישט מער מאריע
איך שווער בייאביידע דיר צוזאממען!

אנדערש גייט גאר צו דיא זאך
אז דער טייוועל טאנצט אין קאַן
אַ קאַץ מיאטשיט אויפן דאך
צו עס קרייעט דארט אַ האַן,
אדער אינ'ם רינשטאק רינט
ברידיג וואססער, שווארץ וויא טינט,
אין ווען עס לייכטען נאך צים רימעל,
קליינע שטערינדלעך אין הימעל —
ווערט דיא ליעבע מן הסתם
דאפעלט מעהר פייער פלאם,
האן און קאץ-נאכטיגאללען
פינ'ם רינשטאק ווערט אַ קוואללען
„אן דער קוועללע .זאַסט דער קנאבע
בלומען וואַנדט ער זיך צום קראנץ”
אין בייא דיא קליינע פלינקע שטערען
שווערט דער גאָנער צו דער גאַנץ...
אז ער וועט זיא אייביג ליעבען
אז ער האט זיא שרעקליך ליעב
אז ער וועט זיא ניט פארגעססען
ביז אין נאססען, קאלטען גריעב,
אין בעגנבית אללע דיכטער
גאָטהע, שיללער, אולאַנד קערנער,
דיא לבנה לאכט אַ קעגען
אין זיא ווייזט איהם איהרע הערנער!
ח.
אינם שטאָדטיל איז געוועזען
פין קדמונים אַ מפולת
דארטען פלעגען לצים וואהנען
מוזיציערען, מאַכען קולות.

קרייען מיאטשען, קוויטשען ביללען
אדער שווישטשען וויא דער ווינד
אויפ'ן דאך, גייט אויף דער וואך
ארים אַ שוואַרצער אלטער הינד.

עס פלעגט ארויס צו ווארפען שטיינער
צו הונדערט צענטען אויף דער וואג
אין עס פלעגען זיך בעווייזען
גאר אים שיינם העללען טאג

יונגע דייטשליך מיט דיא בייטשלעך
אין אויף הינערנע פיעס
יעדער דאס, אן אַ מאָס
יעדער הארן, וויא אַ שפיעס!

יודען אין להבדיל גוים
וויכען לאַנג דיא גאנצע גאס,
אין בעוואקסען ווילד מיט גראָז
שטייען הייזליך פיסטי-פאַס

נאר יעדע נאכט בעווייזט זיך מאניש
צו דער פיסטקע גייט ער צו
וויא ביין אַ גזלן קלאַפט זיין הערציל
דאָרטען ווארט אויף איהם מאריע.

מיט איהם גייען צווייא מלאכים
אין דער לינקער האנד דער שלעכטער
אין מיט טרערען אין דיא אויגען
א גיטער מלאך אין דער רעכטער

אין דער גיטער מלאך שרייט
אין דעם רעכטען אויר אַריין:
דיין נשמה היעט אב מאניש
זאלסט פאר גאטט נישט זינדיג זיין.

דיא גאנצע וועלט האט ער בעשאפען
וואס אין הימעל וואס אויף דער ערד
זינן, לבנה, אללע שטערען,
אללע אָקסען, אללע פערד,

אללס פערזארגט ער: לייבען, בערען,
אללע שאף אין אללע רינדער
אין ער האט דעם מענש זיך אויס געקליבען,
ער זאלל לויבען זיינע ווינדער

— אלץ איז ווייניג, שווער נאך מער,
איך גלייב נישט דיר, איך האב מורא
דיא ווערסט א מאהל נאך מיך פארגעססען,
— אח, איך שווער דיר בייא דער תורה!

— נאך א ביססעל! גרייף נאך העכער
ווערל איך זיין שוין דיין אין גאנצען,
אויף איהרע ליפען ליעגט דער שמייכעל
אין דיא אויגען בלישטשען-גלאנצען.

אין מאניש גרייפט נאך העכער, העכער,
אין האט זיין נאמען אויס געריפען,
פינם היממעל קנאלט א דיננער,
פינם גיהנם פין טיעפען

א געלעכטער, א געריעדער,
פאר שרעק ווערט ער רויט אין בלייך
אין ער פליהט שוין פאד קאנוואיעם
אויף א בעזעם אין דער הייך!

ט.

אויפן בארג אררט, דארט
איז א לעבען, א געפילדער —
אין נח'ס אלטער גרויסער תבה
א באלל א שרעקליכער — א ווילדער!

אין קאפעללעס (אללע ציגאנער
פון עולם אמת) מוזיצירען,
אין שאמפאניער — וויא וואססער
אין דיא רוחות קאנקאניערען —

אין עס ברענגען פעססער סמאלע
רשעים זעננען דיא קנויטען,
עקסטרא גייט ארים א שד
שנייצט דיא אבגעברענט צוויטען.

אין די „קעניגין“ אין לילית —
אין דיא אויגען האט זיא בליצען
אין סמאל טראגט איהר נאך
דיא שלעפע פין בראבאנדער שפיצען.

בייא דער טהיר שטייט דארט מאניש
אויף איין אייזערנע קייט
ער זעהט מיליגט שוין אהן א פייער
אין דיא שפיעז איז אויך שוין גרייט. —

די געשמיסענע אמת

חד אמר מלך והדיוט.
(גיטין, מ״ט)

וואס רעדסט דו מיר פון קאפעל און גאטס עולם־הבא,
וואס דענק איך וואס קומט מיר דערנאך אויסען שטערבען?
גאלדענע וועלטן, אח, גאלדענע בערגען –
שלמה המלך'ס גאלדענער שטוהל!
מיט גאלדענע פייגעל, וואס פליסטערן און פלאטערן.
גאלדענע דקריססען, גאלדענע שלאנגען,
(ניט קיין גאלדענע חולה, ניין גאלד און [illegible];
און פרעק'ס – [illegible] האט שלמה ביים המלך געשטאנען טיעף!)

[illegible] זיך [illegible] שטאדט, דערפאר [illegible] פאלדער
[illegible] יתום [illegible] זיך... וואו נאר אין [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] וועגען, [illegible] [illegible] וואלדער
און הונגען גיט אויף נאך שטיל אין [illegible]
מיט א לאנגען שטעקן... און אין דער לאנגער [illegible]
ווערט ער [illegible] [illegible] פון וואו [illegible] בלוט!